

Φορολογική μεταρρύθμιση: Φορολογική Διοίκηση και Κοινωνικό περιβάλλον

Βασίλης Θ. Ράπανος
Καθηγητής
Πανεπιστήμιο Αθηνών

Σημειώσεις για την ημερίδα του ΙΟΒΕ με θέμα
Φορολογικό σύστημα: Μέτρα ή Μεταρρύθμιση
8 -11-2012

Μέτρα ή μεταρρύθμιση

- Στην περίοδο της μεταπολίτευσης έγινε μια ουσιαστική προσπάθεια για φορολογική μεταρρύθμιση, με την έκθεση της Επιτροπής Γεωργακόπουλου. Η προσπάθεια όμως εκείνη ακυρώθηκε στην πράξη.
- Στην ίδια περίοδο έγιναν σημαντικές αλλαγές σε φορολογικούς συντελεστές και τη φορολογική βάση, αλλά συνολική μεταρρύθμιση του συστήματος δεν έχει γίνει.
- Αλλά και τώρα στην περίοδο της κρίσης που γίνονται σημαντικές αλλαγές, κυρίως λόγω τρόικας, σχέδιο για φορολογική μεταρρύθμιση δεν υπάρχει.

Μέτρα ή μεταρρύθμιση

- Φυσικά όλα τα κόμματα υπόσχονται μεταρρύθμιση για ένα φορολογικό σύστημα που θα είναι « απλό, δίκαιο, αποτελεσματικό και φιλικό στην ανάπτυξη.»
- Δυστυχώς όμως τέτοιο σύστημα δεν έχει βρεθεί ακόμη.
- Μπορούμε όμως να αναπτύξουμε ένα φορολογικό σύστημα που θα είναι πολύ πιο απλό, πιο αποτελεσματικό και δίκαιο από το σημερινό.
- Για να γίνει όμως αυτό θα πρέπει να μελετήσουμε επιστημονικά το σημερινό σύστημα και να καταρτιστεί ένα σχέδιο μεταρρύθμισης. Καμιά τέτοια προσπάθεια δε γίνεται. Περιμένουμε την τρόικα να μας πει τι θα κάνουμε.

Το φορολογικό μας σύστημα είναι απλό;

- Για να αντιληφθούμε πόσο πολύπλοκο είναι το σημερινό σύστημα ας δούμε πόσες εγκυκλίους εκδίδει το Υπουργείο Οικονομικών κάθε χρόνο.

Εγκύκλιοι Υπουργείου Οικονομικών για φορολογικά και τελωνειακά θέματα

2009	54
2010	196
2011	251
2012- Απρίλιος	81

Το φορολογικό μας σύστημα είναι απλό;

- Η πολυπλοκότητα είναι πιο ανασχετικός παράγοντας για την επιχειρηματικότητα απ' ό τι το ύψος των φορολογικών συντελεστών.
- Σε ερώτημα ποιοι είναι οι πιο ανασταλτικοί παράγοντες στην άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας, οι απαντήσεις (ως ποσοστό επί των ερωτηθέντων) είναι οι εξής.

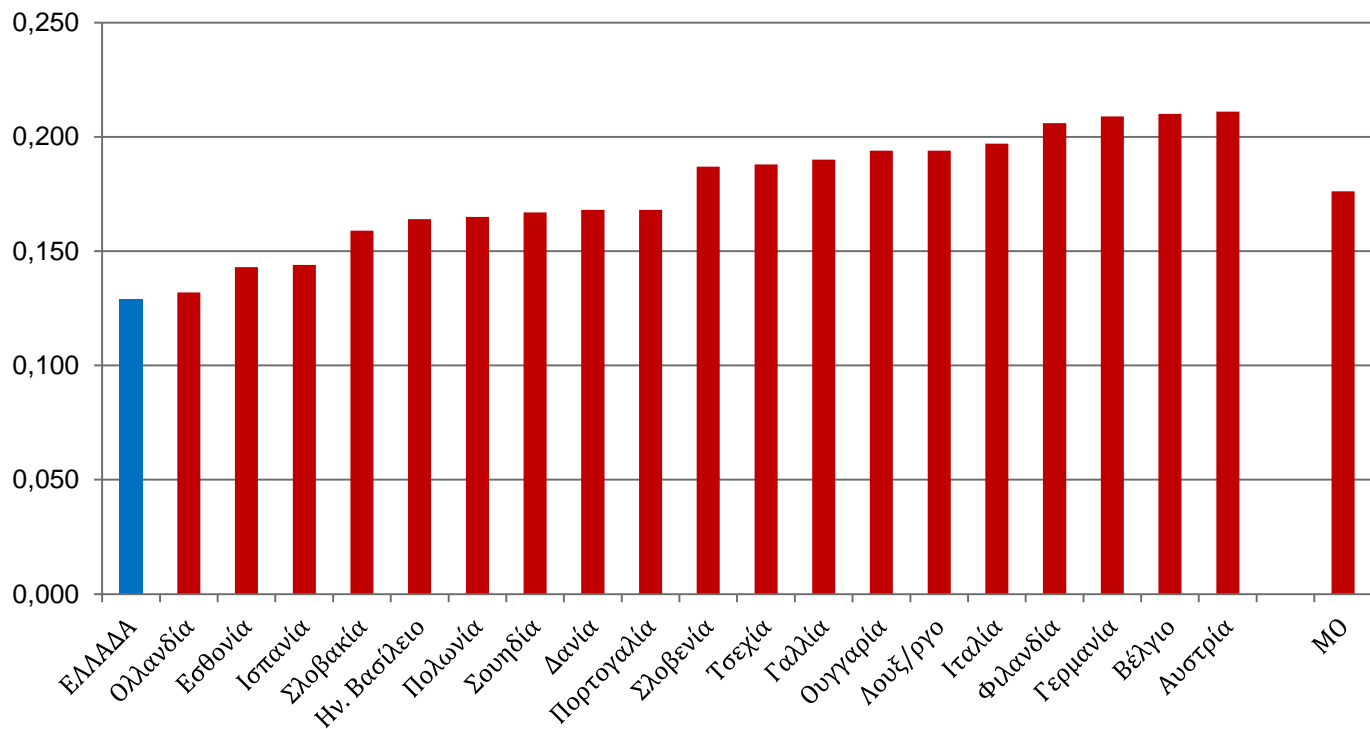
Οι πιο προβληματικοί παράγοντες για άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας στην Ελλάδα

1.	Αναποτελεσματικότητα κρατικής γραφειοκρατίας	21,0
2	Πρόσβαση στη χρηματοδότηση	19,8
3	Αστάθεια οικονομικής πολιτικής	14,0
4	Φορολογική πολυπλοκότητα	11,9
5	Διαφθορά	11,6
6	Φορολογικοί συντελεστές	7,4
7	Περιοριστική εργατική νομοθεσία	5,7
8	Αστάθεια κυβέρνησης	3,8
9	Ανεπάρκεια υποδομών	1,8
10	Χαμηλή ηθική συμπεριφορά εργαζομένων	1,1
11	Ανεπαρκώς εκπαιδευμένο εργατικό δυναμικό	0,8
12	Ανεπαρκής ικανότητα καινοτομίας	0,7
13	Έγκλημα και κλοπή	0,2
14	Πληθωρισμός	0,2
15	Περιορισμοί στην αγορά συναλλάγματος	0,0
16	Κακό δημόσιο σύστημα υγείας	0,0

Το φορολογικό μας σύστημα είναι δίκαιο;

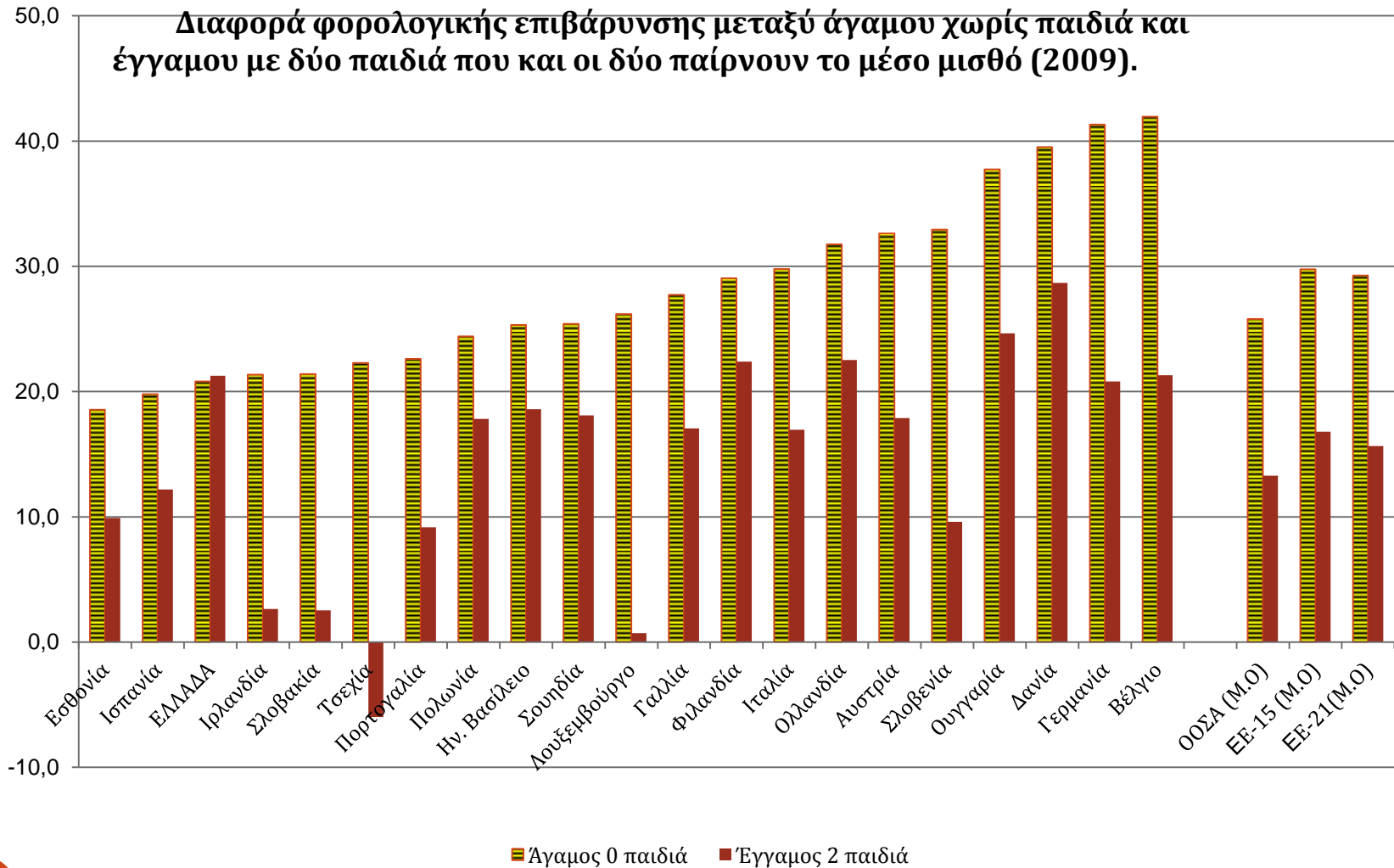
- Ας πάρουμε τη διαφορά του δείκτη GINI, που μετρά την ανισότητα, πριν και μετά τη φορολογία και τις μεταβιβάσεις.
- Στην Ελλάδα το φορολογικό σύστημα και οι μεταβιβάσεις έχουν τη μικρότερη επίπτωση στη μείωση της ανισότητας.
- Η Ελλάδα έχει τη δυσμενέστερη φορολογική επιβάρυνση της οικογένειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Διαφορά στο Συντελεστή Gini πριν και μετά τη φορολογία και μεταβιβάσεις (περί το τέλος δεκατίας 2000)

Ποια η φορολογική μεταχείριση της οικογένειας;

Ποιοι πληρώνουν φόρο εισοδήματος

- Υποστηρίζεται ότι οι μισθωτοί πληρώνουν το μεγαλύτερο μερίδιο στο φόρο εισοδήματος. Σημασία έχει όμως να δούμε ποιες μορφές εισοδημάτων πληρώνουν περισσότερο φόρο.
- Συγκριτικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση, στην Ελλάδα η μισθωτή εργασία έχει τη μικρότερη συμμετοχή στα έσοδα από το ΦΕΦΠ.

% στα έσοδα από φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων
Μ. Ο. 1995-2010,

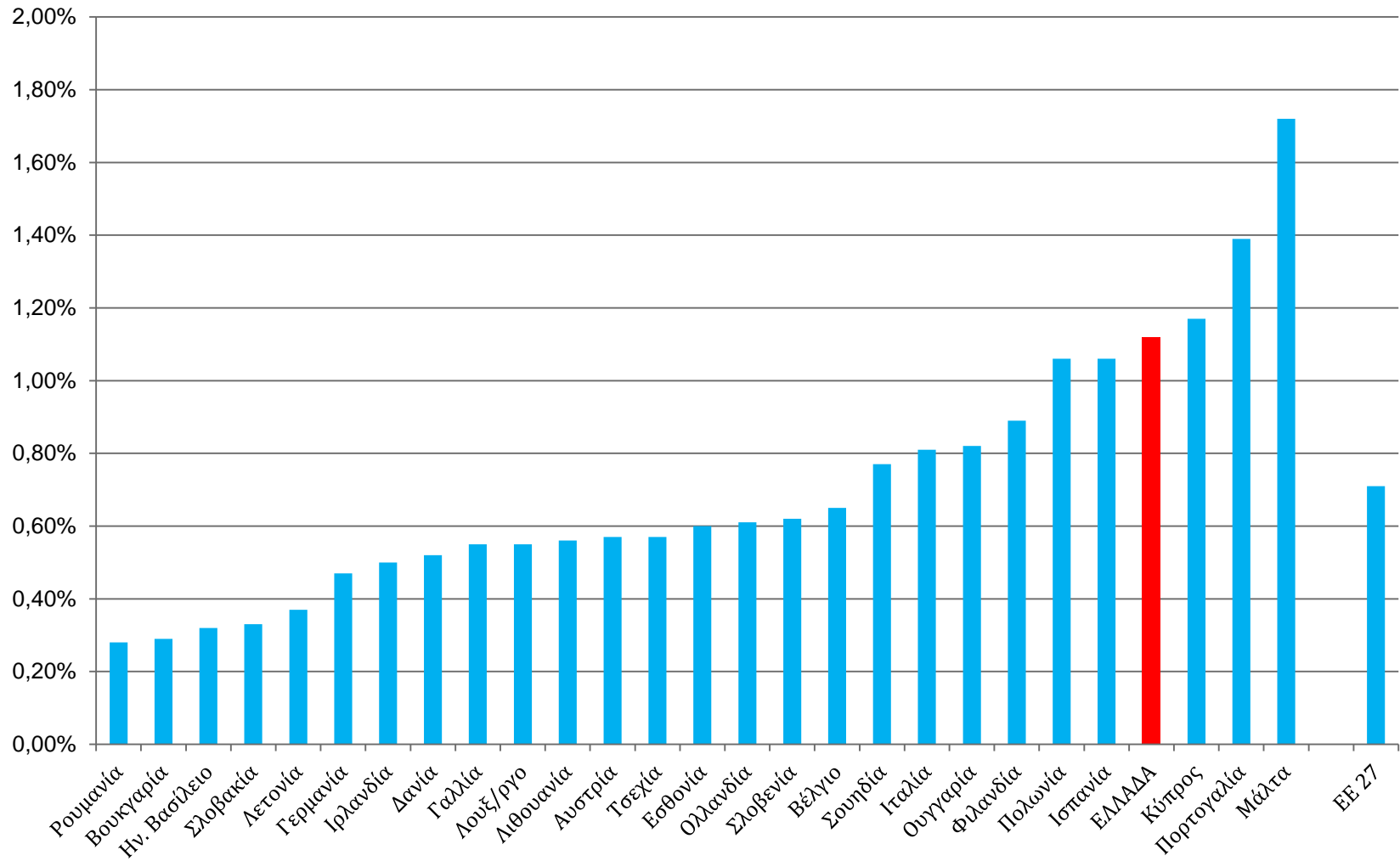
	Ο φόρος εισοδήματος προέρχεται από			
	μισθωτή εργασία	Αυτο-απασχόληση	κεφάλαιο	μεταβιβάσεις και συντάξεις
ΕΛΛΑΔΑ	49,5	23,5	11,8	15,2
Πολωνία	50,8	25,3	4,2	19,6
Ιταλία	55,5	17,9	5,7	20,9
Γαλλία	59,3	16,2	7,5	17,0
Αυστρία	62,7	16,6	2,4	18,4
Πορτογαλία	62,9	9,1	16,2	11,9
Ολλανδία	68,1	18,4	-0,9	14,4
Φιλανδία	68,4	7,7	5,2	18,8
Ισπανία	68,6	12,5	12,6	6,2
Σουηδία	69,3	2,8	3,8	24,2
Μάλτα	70,1	8,3	6,9	14,7
Γερμανία	72,5	21,4	3,2	2,9
Λουξ/ργο	72,8	10,5	5,2	11,5
Δανία	73,9	5,4	-2,3	23,0
Ην. Βασίλειο	74,3	12,6	11,5	1,6
Βέλγιο	75,5	12,5	-1,6	13,6
Ιρλανδία	81,9	11,4	5,7	1,0
Ουγγαρία	82,4	4,4	7,8	5,4
Τσεχία	83,5	13,3	3,2	0,0
Σλοβακία	84,4	12,1	3,5	0,0
Σλοβενία	88,5	5,4	3,3	2,9
Μ.Ο. ΕΕ 27	72,9	10,8	5,8	9,5

Είναι αποτελεσματικό το φορολογικό σύστημα στην είσπραξη των φόρων;

- Με βάση κάποιους δείκτες η αποτελεσματικότητα στην είσπραξη φόρων στην Ελλάδα είναι από τις χαμηλότερες στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
- Ιδιαίτερα για το ΦΠΑ είναι η χαμηλότερη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, φυσικά λόγω φοροδιαφυγής.
- Το διοικητικό κόστος των επιχειρήσεων για συμμόρφωση τους στη νομοθεσία του ΦΠΑ είναι από τα υψηλότερα στην ΕΕ 27.

	Πραγματικά έσοδα από ΦΠΑ ως ποσοστό των εσόδων που θα εισπράττονταν αν στη θεωρητική βάση του φόρου εφαρμοζόταν ο βασικός συντελεστής ΦΠΑ	Κενό συμμόρφωσης ΦΠΑ, (% εσόδων ΦΠΑ που χάνονται από φοροδιαφυγή)
	2008	2006
ΕΛΛΑΔΑ	44,2	30
ΕΕ-25	50,7	11
ΕΑ-17	50,7	10

Διοικητικό κόστος επιχειρήσεων για συμμόρφωση στη νομοθεσία ΦΠΑ (% ΑΕΠ)

Βεβαιότητα του φορολογικού συστήματος και διαφθορά.

- Οι αλλαγές στο φορολογικό σύστημα είναι πολύ συχνές και σχεδόν κάθε χρόνο έχουμε κάποιες αλλαγές είτε σε συντελεστές είτε στη βάση.
- Η διακριτική ευχέρεια των ελεγκτών είναι τεράστια, με αποτέλεσμα οι «περίφημες» λογιστικές διαφορές να κλονίζουν ακόμη περισσότερο την εμπιστοσύνη των φορολογουμένων και να αποτελούν κίνητρο για διαφθορά.
- Οι συνεχείς φορολογικές αμνηστίες (ρυθμίσεις) οδηγούν σε ανταμοιβή των ασυνεπών φορολογουμένων. Στα τελευταία 30 χρόνια αντιστοιχεί, κατά μέσο όρο, μια ρύθμιση σε κάθε 2,5 χρόνια.

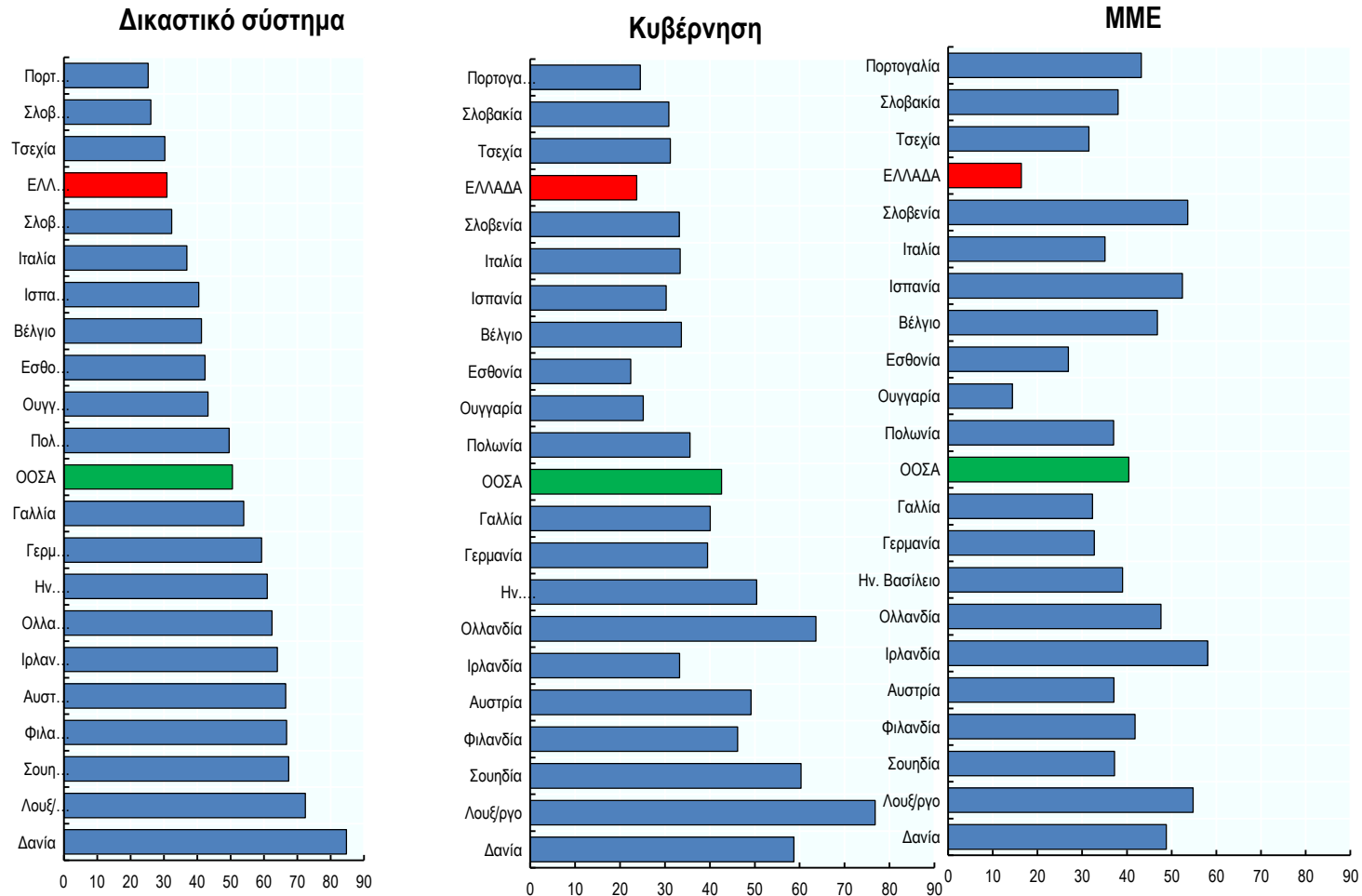
Βεβαιότητα του φορολογικού συστήματος και διαφθορά.

- Η ουσιαστική απουσία εξωδικαστικού μηχανισμού επίλυσης φορολογικών διαφορών οδηγεί πολλούς φορολογούμενους στα δικαστήρια, στα οποία οι καθυστερήσεις στην έκδοση αποφάσεων ξεπερνούν πολλές φορές τα πέντε χρόνια.
- Η απουσία αποτελεσματικού μηχανισμού επιβολής ποινών έχει διαβρώσει στην εμπιστοσύνη στους κρατικούς θεσμούς και τη δικαιοσύνη και εκτρέφει τη διαφθορά.

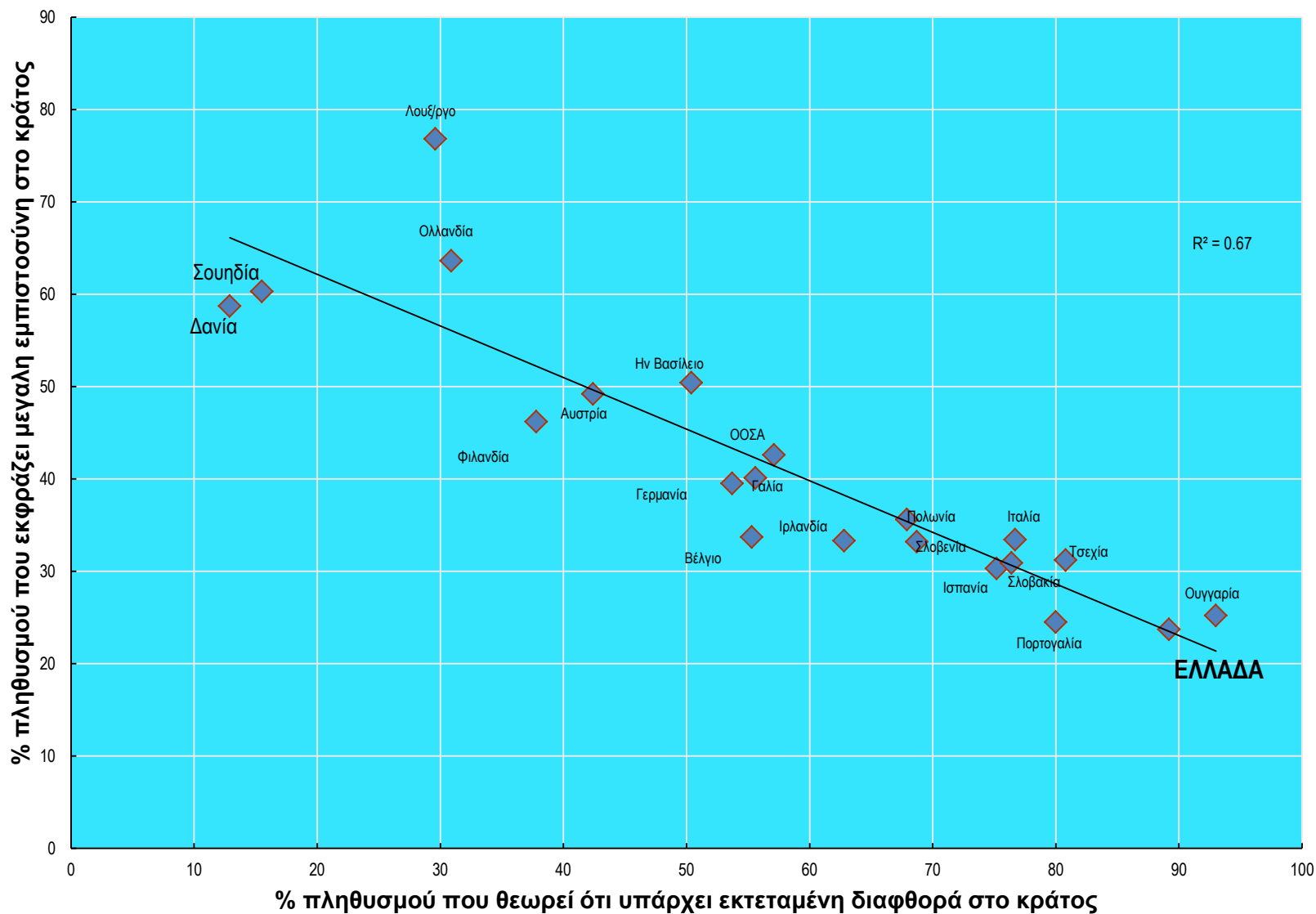

Εμπιστοσύνη στους θεσμούς

% ερωτηθέντων που απάντησαν ότι έχουν υψηλό επίπεδο εμπιστοσύνης στους θεσμούς, 2009-2010

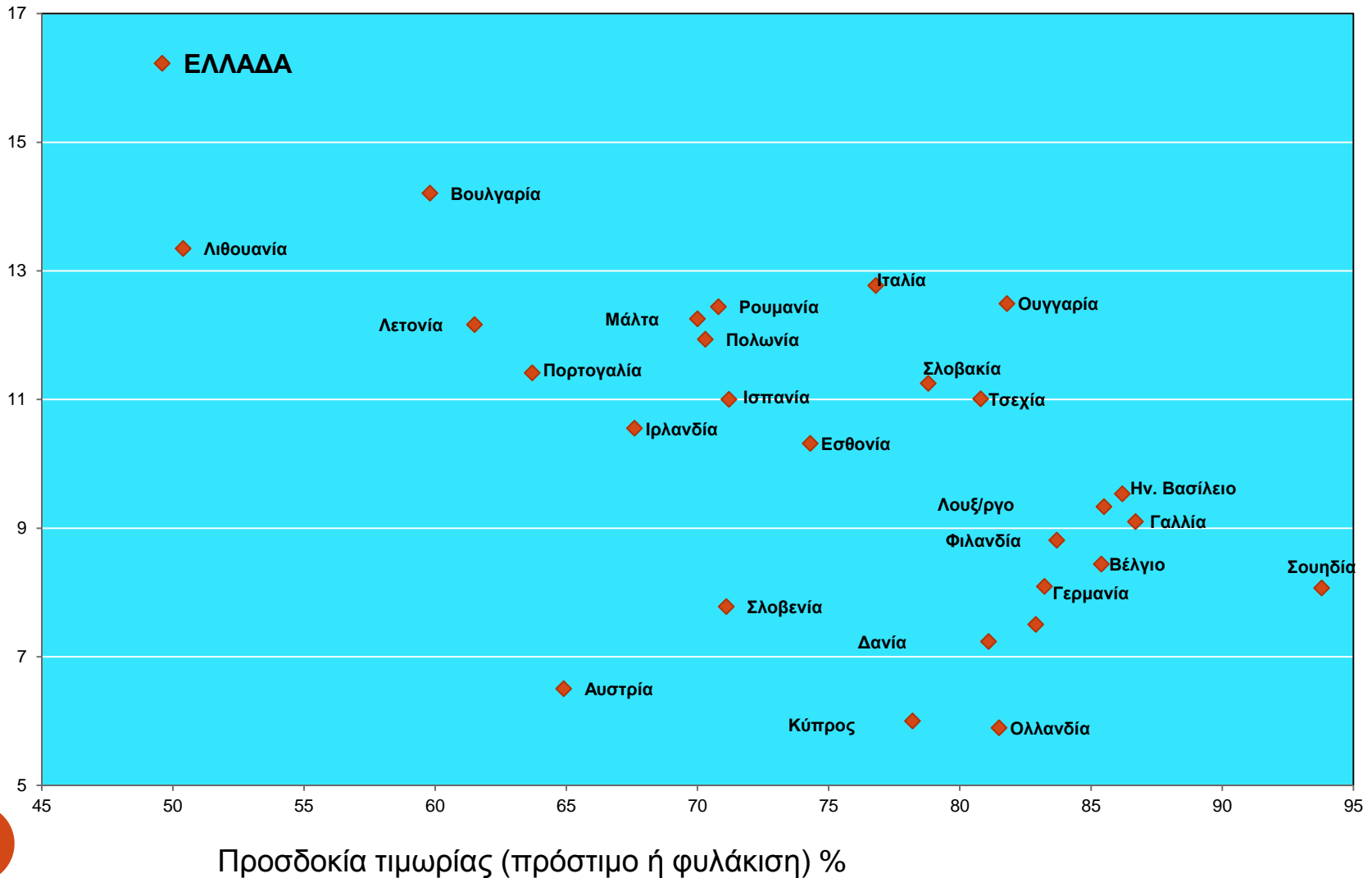

Εμπιστοσύνη σε κρατικούς θεσμούς και διαφθορά

Παραοικονομία και προσδοκία τιμωρίας

Ώρες αδήλωτης εργασίας

Τι κάνουμε

- Πέρα από τα εισπρακτικά μέτρα που πρέπει να πάρουμε λόγω μνημονίου, και την πρόοδο που έχει γίνει τα τελευταία τρία χρόνια, να ξεκινήσουμε την εκπόνηση ολικού σχεδίου φορολογικής αναμόρφωσης, που μπορεί να εφαρμοστεί σταδιακά, με βάση τους εξής άξονες:
  1. Σύνταξη ενός νέου νόμου φορολογικού νόμου που θα είναι απλός, κατανοητός και δεν θα αλλάξει στις βασικές του διατάξεις για πέντε ή δέκα χρόνια.
  2. Υπηρεσία του Υπουργείου Οικονομικών θα κωδικοποιήσει όλη τη νομοθεσία, η οποία θα επικαιροποιείται συνεχώς, με τις όποιες αλλαγές γίνονται.
  3. Φορολόγηση όλων των εισοδημάτων με ενιαία προοδευτική κλίμακα και κατάργηση σχεδόν όλων των αυτοτελών φορολογιών.

Τι να κάνουμε

4. Λόγω παγκοσμιοποίησης και φορολογικών ανταγωνισμών, η αναδιανεμητική επίδραση της φορολογίας είναι περιορισμένη. Η μείωση των ανισοτήτων να συμπληρώνεται μέσα από την πολιτική δαπανών του προϋπολογισμού, αντί να γίνεται το φορολογικό σύστημα πολύπλοκο και αναποτελεσματικό.
5. Να δεσμευτούν όλα τα κόμματα ότι δεν θα γίνει ξανά φορολογική αμνηστία (ρύθμιση).
6. Να εκσυγχρονιστεί η φορολογική διοίκηση και να αυτονομηθεί στη λειτουργία της, από την πολιτική ηγεσία.
7. Να καταρτιστεί ένα νέο σύστημα φορολογικών ελέγχων.
8. Αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών πληροφορικής με επενδύσεις σε εξοπλισμό και ανθρώπινο δυναμικό.
9. Να προχωρήσει η σύσταση και στελέχωση οργάνων φορολογικής διαιτησίας.

Τι να κάνουμε

10. Να δημιουργηθούν φορολογικά δικαστήρια, αφού δεν μπορεί ο δικαστής που ασχολείται με κλέφτες και απάτες να πρέπει να επιλύσει πολύπλοκα φορολογικά θέματα.
11. Να συσταθεί μια ενιαία αρχή κατά της διαφθοράς, η οποία θα είναι ανεξάρτητη και θα υπάγεται στη Βουλή.
12. Στο Υπουργείο Οικονομικών να συσταθεί Διεύθυνση φορολογικών μελετών, με εξειδικευμένο προσωπικό, η οποία θα αναλύει τις προτάσεις φορολογικής πολιτικής και θα παρακολουθεί τις διεθνείς εξελίξεις.